

פרוטוקול מס' 35

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', יח' בתמוז תש"ל, 22.7.1970, בשעה 08.45.

ג כ ח ר :

חברי הועדה:
א. רזיאל-נאור - מ"מ יו"ר הועדה
ב. אליעד
ח. גרוסמן
ז. הרמן
ד. קורן

מוזמנים:
י. שריד - מנכ"ל משרד החינוך והתרבות
ש. בן-דור - משרד החינוך והתרבות
ר. סטנר - משרד החינוך והתרבות
מר גלאס - משרד המשפטים

מזכיר הועדה: פ. פלכסר

רשמה: מ. כהן

סדר-היום:

1. שאלות ותשובות;
2. חוק הפיקוח על בתי-ספר (תיקון), תש"ל-1970.

(270770)

שאלות ותשובות

אני פותח את הישיבה.

יו"ר א. רוזיאל-נאור:

נשמע תשובות משרד החינוך לשאלות חברי הועדה.

שריד:

חברת הכנסת רוזיאל-נאור שאלה על המכון האוניברסיטאי בחולון. ועדת השרים ואחרונה שטיפלה בשאלה זו החליטה פה אחד לקבל עקרונית את המלצות ועדת טנקין, כולל המלצה לפתוח מוסד להכשרת מהנדסים לתואר ראשון באזור ל-אביב רבתי. אולם לרגל המגבלות הצפויות ועל-מנת להבטיח מיצוי כושר קליטה של הטכניון בחיפה, ולעודד את התפתחותה של אוניברסיטת הנגב באר-שבע - קבעה ועדת השרים שיש לבחון מחדש את שאלת פתיחת המכון הכשרת מהנדסים לתואר ראשון באזור תל-אביב רבתי לקראת שנת הלימודים של"ג. הועדה הוסיפה וקבעה שהמוסד להכשרת מהנדסים לתואר ראשון באזור ל-אביב רבתי ייפתח במסגרת אוניברסיטת תל-אביב, ולא בחולון, גם אם חלט שצריך לפתוח את המוסד בתשל"ג. החלטה זו הובאה לידיעת הממשלה, לא היה ערעור מצד איזה שהוא חבר בממשלה.

עכשיו המצב הוא שהטכניון ואוניברסיטת הנגב נענו לפניית הממשלה והסכימו לאפשר לתלמידים הלומדים בחולון או ינרשמו ללימודים בשנת תשל"א ללימודי הנדסה באוניברסיטת תל-אביב, הרוצים בכך - להירשם ללימודים אצלם. ומסודרת אלה יבדקו באיזו מידה הם מתאימים. ראש עיריית חולון טוען שלא יסגור את המכון, הוא יקיים ותו וייותר לעת עתה על התמיכה. השנה היו במכון בחולון 110 תלמידים.

התלמידים שלמדו שנה ראשונה בחולון ושאלו באפשרותם לנסוע לחיפה, האם הם יוכלו

יו"ר א. רוזיאל-נאור:

לסוד באוניברסיטת תל-אביב?

בן-דור:

לא. קודם היה מכון אחד בחיפה. עכשיו יש שנים, בחיפה ובאר-שבע. הממשלה הסכימה וקרונית שיש צורך במוסד נוסף במרכז הארץ, אבל יש מגבלות תקציביות.

שריד:

לעת עתה אין להם איפה ללמוד. יאפשרו להם להירשם בטכניון בחיפה או באוניברסיטה באר-שבע, ויבדקו אותם.

יו"ר א. רוזיאל-נאור:

האם היתה גם בדיקה של המכון הזה לגופו של עצמו - מבחינת דמתו, ציודו וכו'?

שריד:

אני חושב שועדת השרים לא נכנסה לזה. היא היתה צריכה לבחון רק אם יש צורך מכון נוסף, ואם כן - האם יש מי שיוכל לקיים אותו.

חבר הכנסת קורן שאל על מספר המוסדות ובהם אפשר להגיע לבחינות בגרות. מספר המוסדות האלה הוא 267, כולל מוסדות של הערבים.

קורן:

מה מספר מוסדות החינוך העל-יסודיים.

שריד:

לא אוכל לומר ברגע זה, אבל יכול להיות שהמספר הוא פי שנים. ישנם מוסדות שבכלל ינם מכשירים לבחינות בגרות, כמו מוסדות לחינוך מקצוע, דו-שנתיים, לת-שנתיים, כיתות המשך שעד עכשיו לא הכינו, ועוד.

חבר הכנסת לויין שאל מה היתה עמדת משרד החינוך בעת הדיון בישיבות הממשלה על ספרי הלימוד בבתי-הספר של סו"ת. שרד החינוך סבור שיש לתת רשיונות יבוא בשביל אותם ספרים שאושרו על דינו. אבל באגרות רשמיות לאונסק"ו המדינה כרכה את הסכמתה בתנאים דיניים מסויימים, שגם בבתי-ספר שנמצאים בתחום מדינות ערביות אחרות לא למדו בבתי-ספר של אונסק"ו א מספרים שהם מלאים נאצה ושיטנה ליהודים. ר החינוך הביא שאלה זו כולה להחלטה הממשלה. הדיון בממשלה עדיין לא נסתיים.

ח. גרוסמן:

נדמה לי שפעם היתה ביקורת על ספרים שמוצאים בירדן. שמעתי שהם תיקנו את הספרים. האם יש דבר כזה? ואם כן - מה גורל הספרים המתוקנים, האם הם נבדקו והאם הם ראויים ללימוד?

ש. בן-דור:

יש רשימות ספרים. מוסדות סטוט ואונסק"ו מעבירים רשימות מפעם לפעם. הן לא תמיד מתאימות וזהות. לפעמים מעבירים רשימות בלי ספרים. לא כל הספרים נבדקו. עכשיו אנחנו עוסקים בבדיקת הדוח של ועדת אונסק"ו לעומת רשימות שנחקלו מסטוט ביובי-יולי שנה זו. אנחנו משוים את מה שאושר על-ידי אונסק"ו למה שהם מבקשים היום.

לגבי הרשימה שאושרה על-ידי ועדת אונסק"ו לגבי יהודה ושומרון, מתוך מספר מסויים של ספרים שהועדה אישרה - הועדה כתבה בדו"ח שלה שששה כבר יצאו משימוש. יש עוד דברים מתמיהים כאלה שאנחנו בודקים עכשיו. הממשלה לא גמרה את הדיון, כי אנחנו עורכים עכשיו מחקר נוסף. הדבר מאד מסובך. אנחנו מקוים שתוך שבועיים נגמור את זה.

י. שריד:

חבר הכנסת קורן שאל בדבר אורך שנת הלימודים. אני מביא נתונים מתוך האנציקלופדיה החינוכית שלנו, מהפרק הדין בארגון החינוך. אין אחדות במספר ימי הלימוד בארצות המפותחות בעולם, לרבות ימי טיולים וסיורים במשך שנת הלימודים. המספר הקטן ביותר של ימי לימוד הוא בצרפת, ששם לומדים חמשה ימים בשבוע, והוא מגיע שם ל-172 עד 180 יום לשנה. כך גם במדינות שהיו בעבר מושבות צרפתיות. בארגנטינה גם כן מספר ימי הלימוד הוא קטן. מקובלים ביותר כ-200 ימי לימוד בשנה, כמו באנגליה, מצרים. המספר הגדול ביותר של ימי הלימוד בשנה נהוג במדינת ישראל - 213 יום, בגרית-המועצות - 215; במערב גרמניה - 235. ההבדלים אינם כה גדולים.

במדינות של ארצות-הברית אין אחדות. יש מדינות שבהן מספר ימי הלימוד בשנה מגיע ל-138, 188. בקנזונים של שווייץ לומדים מ-214 יום עד 252 ימי לימוד בשנה. בקנזונים הדרזיים בצרפת יש מקומות שבהם מספר ימי הלימוד קטן יותר, לפעמים לומדים שם רק בחורף בלי כל חופשת מצוה או חג.

בדרך כלל ברוב ארצות העולם משך הלימודים בבתי-הספר היסודיים והעל-יסודיים הוא שווה. בכמה מדינות קצר יותר משך הלימודים בבתי-הספר התיכוניים, כמו בברזיל, ישראל, מלסיקו, סין העממית, צרפת. אצלנו ההבדל הוא ב-10 ימים. יש מדינות, כמו גרית-המועצות ועוד כמה דמוקרטיות עממיות, שבמוסדות התיכוניים החופש קצר יותר מאשר במוסדות היסודיים.

עוד כמה פרטים על החופש הגדול. יש מדינות, כמו ארגנטינה, ששם החופש הגדול מגיע ל-6 חודשים בשנה; בתורכיה - 4 חודשים בשנה. אצלנו יש חופש הקיץ, חודשיים בדיוק; בחורף יש אצלנו חופש חנוכה, שנמשך 7-8 ימים, וחופשת פסח שנמשכת 19 יום. בארצות רבות בעולם החופש אינו רצוף כמו אצלנו, אלא אחרי כל חודשיים-שלושה של לימודים יש חופש של מספר ימים.

חבר הכנסת לויין שאל על בחירות הגברות באנגליה, שהשנה היה שם קטע קשה להבנה. זה נכון. גם אלינו הגיעו ידיעות על כך שהיה קטע אחד בלתי מוכר לתלמידים, והם היו צריכים לפרש אותו. יש אומרים שהוא היה קשה מדי, שהיו שם ביטויים אחדים שאינם בשימוש יום-יומי בלשון האנגלית. ובכן לכתחילה לא ניתן משקל רב לקטע זה. הדבר ייבדק. אם נראה שהטענה מוצדקת, לא ייכשל אף תלמיד בגלל כשלוננו בקטע הזה. התלמידים יודעים מראש שהיה קטע בלתי מוכר, זה חלק של הבחינה. משקלו בבחינה באנגלית 20%. כפי שאמרת, אנחנו בודקים זאת.

הי"ר א. רזי אל-ג'אור:

מה בדבר ההכנות לקראת שנת הלימודים הבאה, מבחינת המורים היסודיים, העל-יסודיים, המנהלים?

י. שריד:

אמסור קודם ל ההכנות בישובי הספר. אנחנו מקוים שיימצא איזה פתרון כספי להחלפת בגות הרעפים בגגות בטון. החלפת הצריפים במבנים קטנים ודאי לא תיעשה עד שנת הלימודים החדשה. הלוואי שזה ייגמר עד שנת תשל"ב, גם אם אנחנו עומדים לפני מציאת פתרון תקציבי. הסכום להחלפת הגגות מתקרב ל-6 מיליון לירות. קודם חשבו על סכום הרבה יותר קטן. משרד השיכון נתבקש על ידי ועל-ידי האוצר לעשות את העבודה, אך אין בטחון שהיא תסתיים עד ראשית ספטמבר. ייתכן שהעבודה תיגמר רק בנובמבר או דצמבר.

לכן צפויה סכנה שבאותם מקומות בישובי הספר שיש צורך להחליף מבנים, ילמדו התלמידים בשתי משמרות. סכנה גדולה יותר צפויה לגני ילדים. אם בנין הגן אינו מתאים וצריך להחליפו, והשלטונות המוסמכים לא יאפשרו לנו ללמד שם, אז בכלל אין פתרון. גם אותם גנים שבהם צריך להחליף את הגגות, ייתכן שלא נוכל ללמד בהם עד שהגגות יוחלפו, והילדים יצטרכו להיות בבית. יש עוד בעיות לגבי ארגון שנת הלימודים הקרובה.

לגבי המורים - לעת עתה חופש, ובחופש אי אפשר לשבות. הענין אינו כל כך פשוט. ארגוני המורים אינם ששים לשביתות. הם כולם מחכים לתוצאות המשא ומתן עם האחיות. איננו יודעים איך הוא ייגמר. אנתנו מודיעים למורים דבר אחד: יש מספר תביעות שאינן נוגעות לעיסת החבילה, ואז אנחנו דנים בהן לגופן. יש תביעות שעומדות בניגוד לעיסת החבילה, על אלה לא מנהלים משא ומתן. קשה לדעת עכשיו מה יהיה הדבר תלוי בהרבה גורמים שאינם תלויים בנו, כמו תביעות האחיות, תביעות פועלי הנמל ועוד.

ג. אליעד:

בענין גני הילדים בישובי הספר - האם זה לא יותר גרוע שישאירו את הילדים בבית?

י. שריד:

כל האספקטים ידועים לשלטונות הבטחון.

ג. אליעד:

בענין המורים, הייתי מאד רוצה להיות בטוח שאתם לא משאירים את כל הויכוחים לרגע האחרון, במידה שאפשר לטפל בהם. יש עוד כמה דברים שאינם תלויים בהחלטה לגבי האחיות. הייתי מאד ממליץ לא להשאיר את הדברים עד לרגע האחרון.

י. שריד:

ינשבים עם המורים מדי שבוע, ודנים.

ז. הרמן:

לגבי הבחינה באנגלית - הייתי רוצה לדעת מה בדיוק הסכניקה, מי מכין את הבחינה, מה הביקורת על השאלות. האם הדבר נתון בידי איש אחד, או שיש ועדה שבודקת את השאלות לפני שמגישים אותן לתלמידים?

י. שריד:

כבר בישיבה הקודמת אמרתי בתשובה לשאלה דומה שאנחנו מציעים להזמין את האיש הממונה אצלנו על כל הסכניקה הזאת של בחינות בגרות, שירצה לפני הועדה על ענין בחינות הבגרות, כיצד זה נעשה, מי מכין את הבחינות, מי שומר, מי בודק וכו'. אנחנו ממליצים על העלאת הנושא לדיון.

ז. הרמן:

בנושא גני הילדים - הבעיה רצינית בכל מיני מקומות, לא רק בספר. התפרטמה ידיעה ב"דבר" שמתוך 4,000 גילאי א' שמבקשים להתקבל לגני ילדים משכונת התקוה, יפו ודרום תל-אביב, כלומר משכונות העוני, יש רק ל-1,500 ילדים סיכויים להתקבל. בנאומי שם שר החינוך והתרבות את הדגש על החשיבות של הגן, ואמר שהכוונה היא לתת עדיפות לגני ילדים. אם כך, מדוע באופן פתאומי נותנים לנושא זה עדיפות נמוכה ביותר? אני יודעת שהאחריות לכך מוטלת במידה רבה על עיריית תל-אביב, אבל באיזו מידה מתערב משרד החינוך בהכרעות מסוג זה ומשפיע?

היו"ר א. רוזיאל-נאור:

מה הם דרכי הטיפול של משרד החינוך לגבי הורים שילדיהם טעונים לימוד בבית-ספר מיוחד? לעתים אנחנו נתקלים בתופעות שהורים מסרבים לשלוח את ילדיהם לבית-ספר מיוחד, ולפעמים זה מגיע אפילו לממדים של עבירה על החוק. כבר שאלתי על כך, וקיבלתי רק תשובה שבמקרים קיצוניים מביאים את ההורים למשפט. אני חושבת שיש לעשות פעולות הסברה אינדיבידואלית לכל אותם הורים שילדיהם זקוקים לחינוך זה, וכן פעולות הסברה כללית, כדי לקרב את הנושא הזה אל ההורים, אל דעת הקהל, כדי להעמידו באור הנכון.

לגבי בית-ספר תיכון "אופקים" בירושלים - זה בית-ספר שנוחד לפני 15-17 שנים על-ידי מורים מתנדבים להוראה לילדים בגיל בית-ספר על-יחודי. הלימודים מתקיימים בערב והפעולה נעשית בהתנדבות. אוכלוסיית התלמידים מורכבת מילדים שאין להם אמצעים ותנאים ללמוד בבית-ספר על-יחודיים רגילים. ידוע לי שבית-ספר זה שרוי בסכסוך מסויים, במשבר יחסים עם משרד החינוך, על רקע של אי-הבנה בין הנהלת בית-הספר ובין המפקח שמונה על-ידי משרד החינוך. אני מבקשת שנשמע על כך.

22.7.70

ידוע לי שחלק גדול מתלמידי בית-הספר הגיעו לתעודת גמר, חלק הגיע אפילו לתעודות בגרות, ובודדים אף הגיעו לאוניברסיטה, לבית-ספר לאחיות, לבית-מדרש לגננות וכו'. השנה צריכה לסיים את בית-הספר לעבודה סוציאלית נערה שקיבלה תעודת בגרות באמצעות בית-ספר זה. מוכן שבית-ספר כזה אינו יכול להיות נמדד בסנה מידה של דרישות רגילות. זו אוכלוסייה מיוחדת והתנאים מיוחדים. מה המצב לגביו?

ח. גרוסמן:

אני רוצה לשאול על הילדים שאינם נמצאים במסגרת של בית-ספר מיוחד, אבל יש להם פיגור סכלי או מחלת נפש או כדומה. באיזו מידה משרד החינוך משתתף בטיפול בהם כמסגרת של חוק לימוד חובה, או שהמשרד לגמרי משוחרר מהשתתפות? אני יודעת שיש התלבטות קשה מאד בקיום מוסדות שונים, מטעם משרדי הבריאות והסעד. למעשה הילדים אינם נמצאים בשום מסגרת של חוק. האם יש תיאום בין המשרדים בקשר אליהם? לפי אינפורמציה שנמסרה לי במשרדים אחרים, אין השתתפות של משרד החינוך.

היו"ר א. רזיאל-נאור:

בישיבה הבאה נשמע את תשובות משרד החינוך.

חוק הפיקוח על בתי-ספר (תיקון). תש"ל-1970

ש. בן-דור:

לאור הערותיהם של חברי הועדה בישיבה הקודמת, הבאנו נוסח מתוקן של טעיף 36, שבא להחליף את סעיף 36 בחוק הקיים.

נ. אליעד:

לגבי סעיף קטן (ד) - במה הוא חורג מסעיף קטן (ג)? האם יכול להיות בית-ספר ששר החינוך ירצה לדחות את תחולתו של חוק זה עליו בלי גבול?

מר גלאס:

אם הוא דוחה, הוא חייב לקבוע מועד.

היו"ר א. רזיאל-נאור:

בסעיף (ג) נאמר: "בית-ספר קיים שלא הוחל עליו חוק זה לפי סעיף קטן (א), יחול עליו חוק זה ביום 1.9.1975". זה נובע מעקרון ההדרגתיות שקבענו. סעיף (ד) אומר שלגבי בית-ספר פלוני מותר לשר לדחות את תחולתו של חוק זה לתאריך אחר, גם מעבר לתקופה של חמש שנים, אם יש סיבות מספיקות לכך. ובכך סעיף זה מעניק לשר סמכות להתחיל את תחולת החוק בתאריך מאוחר עוד יותר. מה צורך ראה משרד החינוך להוסיף את סעיף קטן (ד)?

נ. אליעד:

נדמה לי שזה יותר מדי רחב, אלא אם זה היה קיים בחוק המקורי. שם זה קיים, כי לא היה ענין ההדרגתיות. עכשיו, אחרי שאנחנו בנותנים סמכות של תחולה בהדרגה עד 1975, אני חושב שסעיף (ד) למעשה מרוקן את כל הדברים מתוכנם. כלומר לגבי בית-ספר פלוני אפשר לדחות את התחולה בלי סוף.

ש. בן-דור:

בישיבה הקודמת חבר הכנסת לוי אמר שכדאי שזכות זו תישמר בידי השר במקרה של בית-ספר זה או אחר. לא מדובר על קבוצות בתי-ספר או סוג בתי-ספר, אלא על בית-ספר קיים פלוני.

מר גלאס:

זה לא יכול להיות שוטאלי או קבוצתי, אלא חייבים לנקוב בשם בית-הספר.

נ. אליעד:

אני מציע להכניס גם בסעיף זה את ענין ההתייעצות עם ועדת החינוך של הכנסת.

י. שריד:

הסעיף הזה ישנו בחוק המקורי. נאמר בו: "בית-ספר שחוק זה חל עליו והוא היה קיים ערב תחילתו של חוק זה, לא יחולו לגביו הוראות חוק זה עד תום ששה חודשים מיום תחילתו או עד למועד מאוחר יותר שקבע שר החינוך והתרבות, בין בכלל ובין לגבי בית-ספר פלוני".

היו"ר א. רזיאל-נאור:

זה מתאים לחוק כשאינו בו העקרון של הדרגתיות. אבל גם הדרגתיות וגם הארכת משך הזמן מעבר למכסימום שקבענו, זה נראה גם לי נרחב מדי. על פל פנים לא כך הוחלט בישיבה הקודמת.

22.7.70

ג. אליעד:

יש הבדל גדול בין הסעיף הזה כפי שהוא מוצא ובין הסעיף בחוק המקורי. לפי הסעיף המקורי יש אפשרות להתחשב בנסיבות המיוחדות שדורשות דחיה לזמן מה, אבל בסופו של דבר חייבים להחיל את החוק, ואילו כאן אין חובה להחילו.

י. שריד:

מתוך סעיף 36 בחוק המקורי הוצאנו את המלים "בין בכלל". השר לא יהיה רשאי בכלל להוציא קבוצת בתי-ספר, אלא הוא יוכל לדחות את התחילה רק לגבי בית-ספר פלוני. לנו ברור שיהיו בתי-ספר שלגביהם השר יצטרך לומר שדוחים את תחולת החוק למועד מאוחר יותר גם אחרי 1975. אתן דוגמה.

יש בתי-ספר שאיננו מעוניינים לתת להם פטור. למשל יכולה להתעורר שאלה לגבי בתי-ספר של כנסיות מסוימות, שיש להן קשר עם הותיקאן. ידוע לנו שבתיקאן נתגלתה רגישות לגבי חוק הפיקוח. ייתכן ששר החינוך יצטרך, מטעמים מדיניים שונים, לומר לגבי בית-ספר פלוני אני דוחה את תחולת החוק. בדרך כלל המגמה במשרד החינוך והתרבות היא שחוק זה יופעל כהלכה. אבל אם השר או הממשלה ישתכנעו שיש בית-ספר מסויים שלגביו צריך לדחות את התחולה, מכל מיני סיבות, יש לאפשר זאת. יש בתי-ספר שאפשר לתת להם פטור, זה ענין אחר. כאן אין רצון לתת פטור, אלא לפעמים יש הכרח לדחות קצת את התחולה.

ג. אליעד:

אני מקבל את זה ונראה לי שיש בזה סבירות. אך בעקבות זאת אני רוצה לשאול את היועצים המשפטיים אם אין כאן סטייה מהחוק המקורי, והיא אינה מופיעה בהצעת החוק.

ר. סטנר:

אני חושבת שגם פה אפשר לטעון את אותו עקרון הסבירות כמו לגבי הסעיף שביטלנו בו את החיפא. אמרת, בצדק, שאפשר לדחות את תחולת החוק לזמן מסויים, אבל אי אפשר לעשות את החוק פלחתי על-ידי דחיה בלי סוף. השר רשאי לדחות. פה לא נאמר לבטל. הוא רשאי לדחות לאו דוקא עד 1.9.1975, זה קצת יותר רחב, אבל גם פה הוא מוגבל.

ג. אליעד:

אינני מסכים עם זה. הלשון כאן כה חופשית, שהדחיה יכולה להיות גם לעשר שנים.

לאור דבריו של מר שריד אני חושב שיש צורך בסעיף, אם כי כפי שאמרת אני חושב שיש בזה סטייה מהצעת התיקון המקורית, וזה דבר קונסטיוציוני שאי אפשר להעביר אותו בצורה כזאת.

אם נותנים לשר סמכות כה רחבה, שאנחנו מקבלים אותה, לדעתי זה צריך להיות בהתייעצות עם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. מדובר בודאי על מקרים בודדים, שיש להם השלכות מיוחדות.

מר גלאס:

לגבי השאלה הפרוצדורלית - אינני מניח שחבר הכנסת אליעד שוען כאן ממש נושא חדש. אבל אם הוא ירצה לעשות זאת, הוא יכול ללכת לוועדת הכנסת.

ג. אליעד:

אם אתם רוצים לשאת באחריות - תשאו.

מר גלאס:

גם לגופו של ענין אינני מסכים שזה דבר חדש באופן טוטאלי. בהצעה המקורית נכון הדבר שלא נגעו בסעיף קטן (א) של החוק הקיים, אבל במשך הדיונים בועדה חלו שינויים מסויימים בקונצפציה של התיקון המוצע, בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג). ולתיקון הזה מן ההכרח יש השלכות על סעיף קטן (א). כי אם נאמר שהדבר יוחל באופן הדרגתי, מן ההכרח שצריכים להתייחס לבעיה זו. ואם נקבע המועד האחרון 1.9.1975, מתעוררת השאלה: מה במקרה כזה גורל הסמכות הקיימת לפי סעיף קטן (א) להוציא בית-ספר פלוני מתחולת החוק. ובכן יש כאן נסיגה מסויימת לעומת הקונצפציה הקודמת, כי היא אמרה ששר החינוך והתרבות, לפי החוק הקיים, יכול בכלל להוציא בית-ספר קיים פלוני מתחולת החוק, ולומר: עליו זה בכלל לא חל. היום הוצע שזווא לא יוכל לעשות זאת בלי סוף, אלא שהוא יוכל לקבוע מועד מאוחר יותר. אני מוכן לצרכי הבהרה, לקבל תיקון סגנוני קטן, ולהוסיף את המלה "מועד", וייאמר: "... לדחות את מועד תחולתו...". (בסעיף קטן ד). זה ההבדל העקרוני בין פטור ובין דחיה. בסוף המועד של הדחיה השר חייב לשקול מחדש אם להאריך את המועד או לא.

החוק הקיים נותן אינדיקציה מסויימת לתחולה מעבר לששה החודשים. אני חושב שגם החוק המוצע נותן אינדיקציה מסויימת. אם נאמר שעל בתי-ספר אחרים יחול החוק לכל המאוחר ב-1.9.75, גם זה נותן אינדיקציה מחויימת, שאין לקבוע למשל מועד תחולה יותר מאוחר בשלושים שנה. ואינני חושב שיש כוונות כאלה.

לענין ההתייעצות עם ועדת החינוך והתרבות - זה נוגע לדפוסים קונסטרוציוניים מקובלים במדינת ישראל במשך 22 שנות קיומה. תפקיד ועדות הכנסת בתהליך הפעלת הסמכויות של השרים הוא להיות לשר ליועץ כשהוא בא להשתמש בסמכויותיו הנורמטיביות, זאת אומרת כשהוא קובע כלליים, הוראות לחוג בלתי מסויים מראש של בני אדם, בהתקנת תקנות, כללים, צוים וכיו"ב. ועדות הכנסת לא קיבלו על עצמן, פרט למקרים מאד יוצאים מן הכלל במסגרת של מקרקעי המדינה, אבל אלה באמת דברים שמאשרים את הכלל - להתערב במעשה אדמיניסטרטיבי, באקט המיועד לאדם אחד או למקרה אחד בלבד. וזה בעצם מה שמציע חבר הכנסת אליעד, שהועדה תתן את דעתה על מתן דחיה לבית-ספר פלוני מסויים, להבדיל מקביעת נורמות לגבי סוגים של בתי-ספר, כפי שהדבר נאמר בסעיף קטן (א).

אני מציע לכתוב במקום "לדחות את תחולתו" - "לדחות את מועד תחולתו".

ז. הרמן: בדרך כלל אני מקבלת את הסעיף, אני מכירה בחשיבותו. אך האם יש בטחון שאפשר למנוע לחצים מסויימים על השר, אפילו לחצים פוליטיים, לדחות את מועד תחולתו של החוק, לאו דוקא מצד סוג של בית-ספר שדיבר עליו מר שריד, אלא גם אחרים. וזה עלול להיות.

היו"ר א. רוזיאל-נאור: דוקא הדוגמה שהביא מר שריד מעוררת בי ספקות. מי יודע בכלל מה מתרחש בסוג זה צריכים להיות מעוניינים לדעת, ואין לנו של בתי-ספר? אני חושבת שאנחנו דרך אחרת אלא באמצעות התיקון.

ר. סטנר: יש לנו דרך: באמצעות פקודת החינוך, סעיף 7(ב).

היו"ר א. רוזיאל-נאור: יש כל מיני אלמנטים, הם יכולים לחפש לעצמם חממות, והם יעשו זאת. זו חממה שמזמינה זאת. מוסד כזה שדחו לגביו את מועד הפיקוח, ודוחים אותו שוב - אפשר לעשות שם כל מיני דברים, ואין לדבר סוף. יכול להיות שייצא משם חבלן אחד, ויכול להיות שתצא משם חבלה שוטאלית. איננו רשאים לשחרר את עצמנו מהדאגה הזאת. זו גם אחת הסיבות שאנחנו צריכים לחשוב על הטלת פיקוח. החבלה יכולה להיות לא רק מעשית. אינני יודעת מה מלמדים שם, איך מחנכים שם, איזה מטיפים יוצאים משם. זה מדאיג אותי. מצד אחד לא כדאי ליצור סכסוך דיפלומטי עם הותיקאן בגלל פיקוח על בית-ספר קטן שלומדים בו 15 תלמידים. מצד שני אנחנו לא צריכים להשמיט מידינו את המכשיר שבעזרתו אפשר לפקח על כך.

מה שאמר מר גלאס, שועדות הכנסת לא קיבלו על עצמן להתערב בסמכויות נורמטיביות - זה נכון. אבל זה לא דומה לטיפול במקרקעי ישראל. במקרקעי ישראל הטענה יכולה להיות של פרט או של קבוצת אנשים. כאן זה נוגע לא לאדם אחד, אלא למדינה.

אני מסכימה שיהיה כתוב "מועד תחולתו", אבל אני תומכת בכל לב בהצעתו של חבר הכנסת אליעד שיהיה כתוב בהתייעצות עם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת. החובה לדווח על כך, להתייעץ, לשקול, מעוררת יותר ערנות לגבי הבעיה.

ח. גרוסמן: אני סבורה שיכול להיות פיקוח על כל בית-ספר ללא יוצא מן הכלל. השר יכול במסגרת הפיקוח לומר: ביחס לבית-ספר זה, ממועד מסויים עד מועד מסויים אינני תובע את כל התביעות. זאת אומרת, החוק אמנם חל עליו, אבל במסגרת החוק יש לשר סמכויות להוריד מהתביעות. האם הדבר ניתן?

זה פטור, ועל כך יש סעיף מיוחד. ש. בן-דור:

22.7.70

ח. גרוסמן:

כשמדברים על אפשרות כזאת של דחיית מועד, כל אחד יכול לחשוב על בית-ספר מסויים, פלוני או אלמוני. העניין מסובך מאד. לאחר ששמעתי פה את כל הויכוח, לא השתכנעתי שהנוסח הזה יביא למצב בהיר וברור בעניין זה. יכולים להיות דברים חמורים בכל מקום. לכן פיקוח מוכרח להיות.

י. שריד:

אין ויכוח אתנו שצריך להיות פיקוח. משרד החינוך הוא הראשון שמעוניין שלא ישארו בתי-ספר ללא פיקוח, לכן הביא את החוק.

מדוע הביאו את התיקון הזה על שאלה פרוצדורלית? לפי הצעת חבר הכנסת אליעד לא הבאנו את זה כתיקון לסעיף, אלא שינינו את כל סעיף 36 והוא מובא בצורה חדשה. התיקון נבלע בתוך הסעיף הזה. הוצאנו את המלים "בין בכלל", כי זה היה אומר שהשר יכול לדחות סוג של בית-ספר מתחילת החוק. השארנו רק בית-ספר פלוני. מלבד זאת כאן מדובר על דחיה ולא על פטור. לדעתי זכות זו צריכה להישמר.

אני מציע לדחות את ההכרעה עד לאחר שובו של השר מחוץ-לארץ. עם שובו נתייעץ אתו באיזו מידה צריך בכלל להשאיר את הסעיף הזה. אולי לא צריך. יש כאן עניין של לחצים, זה בכון, אבל הלחצים מתחילים מהיום. יש מי שירצה לדחות עד 1975. זה גם כן לחץ. כל אחד ירצה להיות בסוף. כדי לא להרבות בפטור, טוב שתהיה לשר גם אפשרות של דחיה. שמעתם מפי היועצים המשפטיים שאם מדברים על דחיית מועד התחולה, חייב השר לקבוע מועד חדש. אבל אנחנו עוד נתייעץ עם השר, נשקול את הדברים, וייתכן שבישיבה הבאה נאמר שהשר מוכן לוותר על העניין הזה. ואז נציע למחוק את זה.

ד. קורן:

אני רוצה לומר שאני בעד הסעיף הזה.

י. שריד:

בעניין ההתייעצות עם ועדת החינוך והתרבות - את חובת ההתייעצות עם ועדת החינוך מיצו המחוקקים עד הסוף. בסעיף 36 המקורי אין חובת התייעצות, וזאת לא מפני ששכחו. גם עכשיו אני חושב שלא צריכה להיות חובת התייעצות. צריכה להיות איזו פרופורציה בענינים אלה. כשהשר קובע כללים למתן פטור או מתן הכרה, יש צורך בהתייעצות. ההתייעצות נחוצה גם לגבי קביעת ההדרגתיות. את זה קיבלנו. אבל לגבי בית-ספר פלוני, אם השר צריך להחליט לדחות את התחולה לגביו או לא, למועד אחר - כאן לא צריכה להיות חובת התייעצות. צריכה להיות בכל זאת אפשרות לרשות המבצעת להחליט על דברים, כל אחד לפי סמכותו ובגבולות החוק. אנחנו מתנגדים לכך שבעניין זה תהיה חובת התייעצות עם ועדת החינוך.

ג. אליעד:

נדמה לי שסעיף קטן (ד) למעשה מרוקן לחלוטין את סעיף קטן (ג) מתוכנו. בסעיף (ג) נאמר: בית ספר קיים שלא הוחל עליו חוק זה לפי סעיף קטן (א), יחול עליו חוק זה ביום 1.9.1975. בסעיף קטן (ד), בנושמה אחת, אומרים: שר החינוך והתרבות יכול לדחות את תחולתו בלי סוף.

י. שריד:

אין כאן סתירה בין הדברים. לתאריך 1.9.1975 יש חשיבות גדולה, כי זה אומר שבתאריך זה כל בתי-הספר של המדינה יהיו תחת פיקוח. יכול להיות בית-ספר פלוני אחד שלא יהיה.

ג. אליעד:

מה זאת אומרת בית-ספר פלוני? זה רק יכביד יותר על המשרד. במקום שתבוא אגודת ישראל ותבקש פטור או דחיה לכל בתי-הספר שלה, יבוא כל מנהל בית-ספר בנפרד, וכל אחד יופיע בפני משרד החינוך בתור פלוני.

י. שריד:

בתי-הספר של אגודת ישראל נתונים בפיקוח גם היום. אין בזה כל חידוש. הפיקוח יחול עליהם גם בעתיד. ייתכן שבהרבה בתי-ספר של אגודת ישראל הבנינים אינם כל כך טובים, אז יינתן להם זמן לתקן ולשפץ אותם.

22.7.70

ב. אליעד:
אני מציע שתשקלו היטב את סעיף קטן (ד).
בין שלושה חודשים ובין חמש שנים יש
הבדל גדול. אז למה צריך לשנות את זה? בחוק המקורי לא מצאנו לנכון
לעשות זאת. אינני רואה במה התיקון הזה הצריך שינוי החוק המקורי.
לדעתי נותנים פה סמכות שהיא לרעת שר החינוך. אני משוכנע שזה יקשה
עליכם לבצע את החוק.

ז. הרמן:
אינני מתנגדת לתיקון הזה. אני סבורה
שיש מקום לתת לשר החינוך סמכות כזאת.
אבל אם חובת ההתייעצות אינה נראית לאנשי משרד החינוך, אנחנו יכולים
לבקש משר החינוך לדווח לוועדה פעמיים בשנה על פטורים או דחיות שניתנו.

י. שריד:
לזה איננו מתנגדים.

היו"ר א. רזיאל-נאור:
זה היה מאד תמוה בעיני אילו משרד החינוך
היה מתנגד למסור דו"ח לוועדה, על כן אין
צורך לכתוב זאת. אני מציעה כפשרה לכתוב "בידיעת ועדת החינוך והתרבות
של הכנסת".

ד. קורן:
למשרד החינוך אין כוונה לפטור בתי-ספר;
הוא מעוניין בפיקוח. אבל עלינו להשאיר
איזה סדק לשר להתחשב בשיקולים, פוליטיים, למשל. לא צריך לסתום את כל
הפרצות בחומה הזאת. יש פרצות שהן נחוצות. אני מציע לקבל את סעיף קטן
(ד) כלשונו, בתוספת המלה "מועד".

ב. אליעד:
אני מוכן לתמוך בהצעת היושבת-ראש,
שייאמר "בידיעת ועדת החינוך והתרבות
של הכנסת".

היו"ר א. רזיאל-נאור:
יש לפנינו שתי הצעות: האחת - לקבל את
הסעיף כמו שהוא; השניה - לתקן אותו,
להוסיף בסעיף קטן (ד) את המלים
נגמור את זה בישיבה הבאה.

הישיבה נסתיימה בשעה 10.45.